

EVANGELITZACIÓ I MOVIMENTS ESPECIALITZATS D'ACCIÓ CATÒLICA

Bonaventura PELEGRÍ

En el marc d'aquest Congrés commemoratiu del vint-i-cinquè aniversari de la Facultat de Teologia de Catalunya, dedicat al tema de l'evangelització en la nostra societat catalana i pensant ja en la realització del Concili Provincial Tarraconense, pot ser interessant dir una paraula sobre el paper dels Moviments especialitzats d'Acció Catòlica (=AC) en la vida i missió de l'Església.

Crec que avui, en general, és reconegut l'important paper que la intuïció pastoral del sacerdot belga, Joseph Cardijn, i els moviments especialitzats d'AC que se'n segueixen com a resultat, han jugat en el camp de l'evangelització del món modern. El caràcter d'aquesta comunicació no permet fer una exposició acurada del que representà aquest fet en l'evolució de l'Església i de la teologia en aquests últims anys. Em limitaré a recordar unes paraules pronunciades pel Cardenal Suenens, Primat de Bèlgica, en l'homilia que pronuncià en el funeral del Cardenal Cardijn: «Aquí tenim les restes mortals de l'autèntic pare del Vaticà II.» Qui no hagi estudiat a fons la persona d'en Cardijn i la seva obra i les repercussions que va tenir en la vida i en la missió evangelitzadora de l'Església, podrà pensar que les paraules del Cardenal Suenens eren exagerades. I, no obstant, sabem que el Cardenal Primat de Bèlgica no es va caracteritzar per la seva simpatia envers els Moviments especialitzats d'AC. I, per altra banda, a aquesta valoració n'hi podríem afegir fàcilment d'altres de grans personalitats, tant de l'Església, començant pels Papes Joan XXIII i Pau VI, com del món de la política i àdhuc de la ciència.

Però també és sabut que el moment actual no és massa propici per als Moviments especialitzats d'AC. Les raons d'aquest descens en la valoració d'aquests moviments com a instruments eficaços d'evangelització són diverses. Tampoc no tenim temps ara per a fer un estudi detallat d'aquesta crisi. Però cal dir-ho i cal tenir-ho present en el moment en què els nostres bisbes ens demanen que reflexionem sobre la situació de la nostra societat, i sobre els reptes que aquesta situació planteja a la nostra Església; i que busquem tots junts respostes positives i eficaços per a una autèntica i eficaç evangelització dels nostres pobles.

En aquest moment de crisi en la valoració dels Moviments especialitzats d'AC, potser serà convenient recordar que no fou fàcil conquerir, per part d'aquests, la benevolència en el si de l'Església, tant per part dels teòlegs com per part dels membres del ministeri pastoral: bisbes i sacerdots. Molt al contrari. Són prou conegudes les dificultats que va haver d'afrontar l'abbé Cardijn els primers anys del seu treball pastoral amb joves treballadors i treballadores a la parròquia de Laeken, en la banlieue de Brussel·les on l'envià el cardenal Mercier com a vicari.

Una pregunta em sembla fonamental en parlar de l'evangelització i dels Moviments especialitzats d'AC. I és la següent: ¿Són encara vigents avui les raons que els varen fer importants com a mediació pastoral i com a instrument d'evangelització fa quaranta o cinquanta anys?

Els aspectes en què la JOC, primer, i els Moviments que posaren en pràctica els principis antropològics, sociològics, eclesiològics i pastorals, en què es basà Cardijn per a iniciar el moviment que prompte es coneixeria amb el nom de Joventut Obrera Cristiana foren: la dignitat dels joves treballadors, com a persones humanes i com a membres de l'Església; «l'ànima d'un jove obrer val més que tot l'or del món», solia repetir Cardijn en les seves xerrades a joves obrers o a sacerdots que es decidien a treballar amb ells; «vosaltres sou tan importants com el Rei i com el Papa», deia als joves treballadors.

Jesús de Natzaret no era, no podia ser de cap de les maneres opi pels joves treballadors en llur afany d'alliberar-se de l'esclavatge a què es veien sotmesos. Cal recordar que el que va obrir els ulls d'en Cardijn i el llançà a l'evangelització dels joves treballadors va ser l'adonar-se que els seus antics companys l'esquivaven quan el trobaven pel carrer, per la sola raó que se n'havia anat al Seminari, és a dir, havia traïcionat la classe treballadora. ¿Com és possible, es preguntava, que Jesucrist sigui considerat un enemic dels treballadors, dels pobres? Cardijn, ajudat pels seus estudis de sociologia a Lovaina i per les enquestes que va fer visitant les Trade Unions d'Anglaterra, va comprendre que solament els propis joves treballadors podien ser els salvadors de la joventut treballadora.

D'aquestes descobertes i pregones conviccions brollà el que, amb el temps, seria una de les causes i un dels factors més importants de la revolució que s'operà en els camps de la teologia i de la pastoral. Pensem simplement en la relació que aquestes conviccions i afirmacions del fundador de la JOC tenen amb el despertar i subsegüent desenvolupament de la teologia del Laïcat i en la seva importància en la vida i missió de l'Església; pensem també en el lloc que avui ocupa l'opció preferencial pels pobres: no solament s'ha posat de relleu l'afirmació del propi Jesús que «els pobres són evangelitzats» com un dels senyals que el Regne de Déu ha arribat entre nosaltres, sinó que cada vegada som més conscients que els pobres i els petits són subjectes de l'evangelització i subjectes principals. I aquesta veritat tan fonamental en l'Evangeli era una de les tantes que havien quedat oblidades en el transcurs del temps.

Pensem també en el fet que l'Església s'ha afirmat cada vegada més com a comunitat missionera. Comunió, com a resultat de l'acció de l'Esperit Sant que reparteix els seus dons entre tots els diversos membres de l'Església; i que els reparteix no per afavorir un enriquiment individualista sinó per a la construcció de la comunitat. I que aquesta no ha de viure per a ella sinó per al món, per a anunciar la Bona Nova de Jesucrist i per a fer avançar el Regne de Déu.

L'altre aspecte important de la revolució que Cardijn introduí en la praxis pastoral de l'Església, conseqüent amb els principis que acabo d'indicar, i que havia de tenir una gran repercussió en la teologia pastoral, fou el mètode iniciat per Cardijn i acceptat després pels altres Moviments especialitzats d'AC i, més endavant, en la mateixa praxi del Magisteri i fins i tot en els moviments socials del corrent alliberador, conegut amb el mot de «conscienciació». Aquest mètode, amb les tres veritats que en són la base, segons la formulació feta pel mateix Cardijn: «veritat d'experiència», «veritat de fe» i «veritat de mètode», manté els moviments i llurs membres constantment atents a la realitat en què viuen i actuen (veritat d'experiència); a la presència i acció de Déu en aquesta realitat i a la seva densitat teològica, al dinamisme pasqual de la vida i, per tant, a la necessitat de discernir els valors i contra-valors d'aquesta realitat i de les persones que s'hi mouen, en funció de l'evangelització (veritat de fe); i, finalment, els envia a transformar la realitat per a adequar-la a la voluntat divina i a anunciar la Bona Nova del Regne a tothom, és a dir, des de la perspectiva dels més pobres i més febles. Aquesta evangelització, l'han de portar a terme els mateixos homes i dones, nois i noies, fins i tot, nens i nenes que viuen en les diverses realitats socials (veritat de mètode).

Aquest esforç constant d'atenció a la realitat per a copsar-la tal com és i no com un voldria que fos d'acord amb la pròpia ideologia, i per a descobrir-hi les «llavors del Verb» ensems amb els criteris i actituds que estan en contradicció palesa amb l'Evangelí, ha estat i continua essent d'importància cabdal per a evangelitzar les cultures i per a inculturar l'Evangelí, preocupació reiterada constantment aquests últims anys pel Magisteri de l'Església.

De la mateixa manera, han estat també eficaços els moviments especialitzats d'AC per a desenvolupar un laïcat madur, fonamental en aquest moment històric perquè l'Església pugui continuar la seva missió evangelitzadora. Els Moviments especialitzats d'AC han estat i continuen essent essencialment «moviments missioners»: no neixen per a «conservar» llurs membres com en un hivernacle, sinó per a enviar-los al respectiu medi de vida, equipats amb noves idees, il·luminats amb la llum de l'Evangelí i enfortits amb la gràcia de l'Esperit i amb la seguretat que ells no van sols al món sinó que hi van acompanyats, d'una manera o d'una altra, pels seus germans del Moviment. I no van al món com un bloc compacte, com una força a lluitar contra d'altres forces, sinó que volen ser-hi com llevat enmig de la massa d'acord amb la missió que el Crist donà als seus

apòstols. Llevat, és a dir, conscients que Déu és actiu en el món i en el cor dels homes i dones, fins i tot d'aquells que el neguen...

Tot això ha representat i representa un progrés important en la vida, en la reflexió i en la pràctica pastoral de l'Església. Però crec que no podem comportar-nos com si tot això fossin batalles definitivament guanyades. Lluny d'això. Encara queden molts reflexos clericals tant per part del clergat com d'una bona part del laicat; de desconfiança dels primers envers les capacitats dels segons i de desconfiança d'aquests envers llurs pròpies possibilitats, i, amb aquesta desconfiança mútua, difícilment podrà l'Església evangelitzar en el sentit ampli descrit per Pau VI en l'*Evangelii Nuntiandi*, números 18-20, i per a inculcar amb l'Evangelí.

L'actitud de llevat dins la massa i de diàleg amb els no cristians semblava que havia quedat sòlidament arrelada en la praxi eclesial amb la doctrina del Vaticà II, però últimament sembla haver-se posat en dubte degut a la poca eficàcia, almenys aparent, que aquest plantejament implica. I hem vist aparèixer moviments que tenen com a principal objectiu les accions massives i com a actitud fonamental, almenys aparentment, la de força política i de conquesta.

Tinc por que, entusiasmats amb els resultats assolits en la relació entre l'Església i el món, en el respecte i estimació creixents de les realitats creades i amb la relació dialogal que hem après a mantenir, cada vegada més, amb les persones que no pensen com nosaltres i/o no comparteixen la nostra fe, ens oblidem o abandonem com a ja superats els Moviments que tant varen contribuir a assolir els progressos de què estic parlant. Sembla com si, amb el descobriment del mètode de la Revisió de Vida, moltes persones i instàncies eclesials creguessin que els moviments que el varen aportar ja haguessin acabat llur missió. Crec sincerament que això és un error; crec sincerament que els Moviments especialitzats continuen essent necessaris com a estructura de dinamització i coordinació, etc. de llurs membres, amb tot el potencial educatiu que això representa.

Em sembla molt bé que la riquesa que en un moment històric determinat representaren els Moviments especialitzats d'AC per tot el que acabo de dir i per d'altres raons que vosaltres podeu afegir fàcilment, hagi estat acollit i utilitzat per altres instàncies i mediacions de l'Església, puix per això l'Esperit Sant distribueix els seus carismes, però em semblaria perillós pensar que això justifica abandonar l'esforç que representa el seguir treballant amb aquests moviments.

Està clar que aquest treball no és gens fàcil, que ensopega amb molts obstacles i que els seus resultats no són enlluernadors. I això representa, si més no, una forta temptació a abandonar-lo.

Les raons o, potser, les justificacions poden ser moltes. Per exemple: «ja ha passat el seu temps»; «ja han fet la seva feina»; «són moviments elitistes, minoritaris, i el que importa és la massa»; o, «ja no existeixen les condicions sociològiques o, qui sap, si eclesials, que els varen engendrar»; «no disposem de suficients mitjans, especialment de sacerdots»; etc., etc.

Els problemes han acompanyat sempre els moviments, i les raons o justificacions no són pas noves. D'això, els qui hi hem treballat en sabem quelcom.

El primer que he de dir és que no podem tancar les orelles a aquestes afirmacions, si aquestes o d'altres denúncies ens han ajudat en el transcurs del temps a corregir defectes i a superar obstacles. No tenim temps per a fer-ne la història. Però cal tenir-ho en compte.

Em limitaré a compartir amb vosaltres algunes conviccions que em semblen bàsiques en aquest moment en què ens preparam per a celebrar el Concili Provincial Tarraconense:

En primer lloc, em sembla important d'afirmar la total vigència dels Moviments especialitzats d'AC. És cert que les fronteres entre els diversos ambients de la societat, almenys en els nostres països dits post-industrials, no són tan clares com anys enrera. Que avui hi ha molts fills de famílies treballadores que estudien en la Universitat; que el sentiment de classe no està tan arrelat en la consciència de la gent, que els sindicats han perdut força, etc. Però també ho és que la situació econòmica de moltes famílies i de moltes persones s'està deteriorant de manera evident, que les condicions de treball es degraden més i més.

Que el fenomen del passotisme tant en el món sindical com en el de la política ha de preocupar l'Església; així com l'han de preocupar el creixent individualisme, la insolidaritat entre persones, grups socials, països, si tot això fa part de l'evangelització de les cultures, en la línia de l'*Evangelii Nuntiandi*. L'Església ha de seguir atenta a la realitat, a com afecta les persones, ha de fer un esforç per discernir la presència o absència dels valors de l'Evangelí en el si d'aquesta realitat i s'hi ha de fer present a través dels seus membres, per a transformar-la, d'acord amb els valors del Regne.

Algú dirà -i més d'un i una ha dit i repetit- que per a això ja n'hi ha prou d'utilitzar l'esperit de la Revisió de Vida, sobretot si això es fa en petits grups. I és cert que això és important. Però crec que no n'hi ha prou i que seria un miratge creure que, perquè s'ha emprat el mètode dels Moviments especialitzats d'AC que tan bons resultats ha donat en la vida i en la reflexió de l'Església, ja es poden deixar morir els Moviments.

La seva importància no es limita a la Revisió de Vida, com ja he apuntat anteriorment. És molt important tot el dinamisme i tota la riquesa de reflexió i d'intercanvi que representa l'existència dels moviments amb totes les seves instàncies de coordinació i els serveis que generen. És en l'exercici d'aquestes responsabilitats de planejament, d'organització, de coordinació, on es desenvolupen dimensions tan importants com el sentit de responsabilitat, de solidaritat, l'actitud de servei, creativitat, sentit d'Església, etc. Seria fàcil adduir molts exemples dels resultats assolits pel dinamisme propi dels moviments, exemples que mostrin el bé immens que les persones educades en ells han representat per a la vida de l'Església i del món.

A aquest aspecte hi hem d'afegir la importància que té la condició d'internacionalitat d'aquests moviments, tantes vegades lloada i emfatitzada pels últims Papes i pel Concili Vaticà II. I, això, tant pel que fa al benefici que en treuen els membres dels moviments com per l'impacte que representa en les instàncies internacionals. Gent eminent de casa nostra en poden donar fe.

Però, perquè això pugui ser més eficaç, tant pel que toca a l'educació de les persones, com pel que diu a l'eficàcia evangelitzadora i de presència transformadora en l'Església i en la societat, és necessari superar algunes dificultats que rauen tant en els moviments com en altres instàncies eclesials.

Em limitaré a indicar la necessitat i la importància de la relació orgànica dels Moviments especialitzats d'AC, entre ells i amb les altres mediacions eclesials i pastorals: els Moviments especialitzats d'AC necessiten complementar la seva metodologia clàssica amb altres elements metodològics, com sempre han fet, tals com moments catequètics forts, estudis teològics, exercicis espirituals, celebracions, etc. Els Moviments especialitzats d'AC han de relacionar-se orgànicament amb les parròquies. Hi han de constituir un factor important per a la vitalització i per a l'arrelament pastoral i evangelitzador de la parròquia, la qual ha de ser, com ens està dient de manera reiterada el Magisteri de l'Església, una comunitat de comunitats. Per això és imprescindible la presència dels Moviments especialitzats d'AC en les instàncies de coordinació de l'Església, concretament, en els consells de pastoral parroquials, arxiprestals i diocesans.

La gran dificultat en què ens trobem avui és l'escassetat de sacerdots joves i de vocacions al ministeri sacerdotal. Però això no ha de ser una raó per a abandonar ni tan sols descurar els Moviments especialitzats d'AC; al contrari, ha de ser una raó per a dedicar-los una atenció especial. D'ells, concretament dels de joventut, estan sorgint vocacions al sacerdoci ministerial, i d'ells sorgeixen persones capaces d'assumir responsabilitats pastorals, tals com les de consiliars i de delegats diocesans, entre d'altres, en les nostres diòcesis.

Bonaventura PELEGRÍ
Tallada, 16, 1er
25002 LLEIDA